



## ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

### Комітет з питань фінансів, податкової та митної політики

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-28-07, факс: 255-25-91

---

### ВИСНОВОК

на проекти Законів "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету" (реєстр. №5153 від 25.02.2021р.), внесений Президентом України, «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету» (реєстр. №5153-1 від 09.03.2021р.), внесений народними депутатами України Нестеренко К.О. та Чорним Д.С., «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету» (реєстр. №5153-2 від 09.03.2021р.), внесений народними депутатами України Тимошенко Ю.В. та Ніколаєнко А.І., "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету" (реєстр. №5153-3 від 09.03.2021р.), внесений народним депутатом Железняком Я.І.

18 березня 2021 року  
протокол №60

Комітет на своєму засіданні 18 березня 2021 року (протокол №60) розглянув проекти Законів "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової

культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету", внесений Президентом України (реєстр. №5153 від 25.02.2021р.), «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету», внесений народними депутатами України Нестеренко К.О. та Чорним Д.С (реєстр. №5153-1 від 09.03.2021р.), «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету», внесений народними депутатами України Тимошенко Ю.В. та Ніколаєнко А.І (реєстр. №5153-2 від 09.03.2021р.), "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету", внесений народним депутатом Железняком Я.І. (реєстр. №5153-3 від 09.03.2021р.).

Поданим проектом Закону (реєстр. № реєстр. №5153 від 25.02.2021р.) пропонується внести зміни до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів, зокрема:

У проекті шляхом доповнення розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України (далі – ПК) новим підрозділом 9<sup>4</sup> пропонується врегулювати особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб, під яким розуміється «особливий порядок добровільного декларування фізичною особою, визначеною пунктом 3 цього підрозділу, належних їй активів, розміщених на території України та/або за її межами, якщо такі активи фізичної особи були одержані (набуті) такою фізичною особою за рахунок доходів, що підлягали в момент їх нарахування (отримання) оподаткуванню в Україні та з яких не були сплачені податки і збори відповідно до вимог законодавства з питань оподаткування та/або міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та/або які не були задекларовані в порушення податкового та валютного законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, протягом будь-якого з податкових періодів, що мали місце до 1 січня 2021 року». Зокрема, пропонується оподатковувати незадекларовані раніше доходи за ставками 2,5, 5 та 9% в залежності від виду активу та обраного способу виконання податкового обов'язку, а також 18% – у разі встановлення порушення декларантом деяких вимог щодо умов розміщення валютних цінностей у банківських та/або в інших фінансових установах, відсутності відповідного документа, що підтверджує право вимоги (у тому числі, відсутності договору позики між декларантом та юридичною особою

та/або нотаріального посвідчення договору позики між декларантом та іншою фізичною особою).

Також у зв'язку із запропонованими змінами до ПК вносяться відповідні зміни до законів України «Про нотаріат», «Про банки і банківську діяльність», «Про захист економічної конкуренції», «Про запобігання корупції».

За змістом пояснювальної записки до проекту його прийняття, зокрема, дозволить «створити стимули для виведення з тіні доходів, прихованих від оподаткування, сприятиме підвищенню ефективності протидії розмиванню податкової бази, залученню в економіку України додаткових ресурсів та її активізації, підвищенню податкової культури громадян».

**Головне науково-експертне управління** у своєму експертному висновку, зокрема, зазначило, що не підтримує вирішення порушеного у законопроекті питання у пропонований спосіб з огляду на таке.

### **1. Зауваження загального характеру.**

1.1. Концептуальною вадою проекту, який, за змістом поняття «одноразове (спеціальне) добровільне декларування» (п. 1 нового підрозділу 9<sup>4</sup> розділу XX ПК (далі – підрозділ 9<sup>4</sup> ПК)), мав би поширюватись виключно на обмежене коло фізичних осіб, які здійснили порушення зокрема, податкового законодавства, насправді, як свідчить аналіз змісту, зокрема, приписів абз. 4 п. 3, п.п. 4, 10 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК, дає підстави для висновку про запровадження так званого «нульового декларування» практично для усіх громадян та стосовно усіх активів, незалежно від того, набуті вони з порушенням законодавства, чи ні.

по-друге, проект містить суттєві ризики для сумлінних платників податків у частині:

1) кваліфікації легально набутих, а, отже, оподаткованих у попередні періоди, активів як таких, що набуті з порушенням податкового та іншого законодавства;

2) повторного оподаткування активів, які набуті за рахунок доходів, з яких вже сплачені податки, збори, інші обов'язкові платежі, або ж, власне, є такими доходами.

1.2. Сумнівним у концептуальному та правовому відношеннях виглядає пропонований у проекті підхід щодо спеціального декларування без ідентифікації платника податку – декларанта, оскільки відповідно до п. 6 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК знеособлена одноразова (спеціальна) добровільна декларація подається без зазначення відомостей про особу декларанта та про об'єкти декларування, що дають змогу ідентифікувати власника об'єктів декларування, їх місцезнаходження або місце зберігання тощо (пп. 6.1 п. 6 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК) через уповноваженого представника, яким є нотаріус (пп. 6.2 п. 6 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК) без підтверджуючих документів щодо вартості об'єктів декларування (абз. 11 пп. 7.2 п. 7 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК).

1.3. У супровідних до проекту документах відсутня оцінка впливу пропонованого механізму звільнення платників податків від юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства та

законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи

1.4. У контексті пропозицій проекту звернуто увагу на те, що відповідно до підрозділу 9<sup>2</sup> розділу XX ПК у 2014 році здійснювалось уточнення податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість під час застосування податкового компромісу, під яким розуміється «режим звільнення від юридичної відповідальності платників податків та/або їх посадових (службових) осіб за заниження податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та/або податку на додану вартість за будь-які податкові періоди до 1 квітня 2014 року з урахуванням строків давності, встановлених статтею 102 цього Кодексу» (п. 1 вказаного підрозділу). Враховуючи зазначене, для прийняття щодо внесеного проекту виваженого рішення доцільно було б надати додаткову інформації щодо результатів проведення такого компромісу, зокрема, сум заниженого податкового зобов'язання, щодо яких проводилась відповідна процедура, сум додаткових надходжень до бюджету за її наслідками, впливу на стан податкової дисципліни тощо.

1.5 У проекті відсутній механізм відмежування майна, майнових прав, отриманих внаслідок інших правопорушень, окрім визначених проектом. У такому аспекті застосування положень проекту може призвести до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, що не узгоджується із Конвенцією Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму (ратифікована 17.11.2010 Законом України № 2698-VI) та Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

## **2. Зауваження до підрозділу 9<sup>4</sup> ПК.**

2.1. Виглядають дискусійними пропозиції абз. 1 п. 1 щодо декларування активів, які «були одержані (набуті) такою фізичною особою за рахунок доходів, що підлягали в момент їх нарахування (отримання) оподаткуванню в Україні та з яких не були сплачені податки і збори...» за період «до 1 січня 2021 року», тобто, до закінчення строків давності, передбачених ст. 102 ПК (1095 днів (2555 днів – у разі проведення перевірки операції відповідно до ст.ст. 39, 39<sup>2</sup>ПК)).

2.2. Згідно з абз. 2 п. 1 спеціальне декларування проводиться «з 1 липня 2021 року до 1 липня 2022 року». Вказані строки декларування, зокрема, у частині його початку, потребують додаткового обґрунтування, адже успішне проведення спеціального декларування потребує як належної інформаційної та роз'яснювальної кампанії серед населення з боку держави щодо її просування, так і відповідного часу для збору (отримання) декларантами відповідної інформації для заповнення декларації.

2.3. Відповідно до п. 2 запроваджується «збір з одноразового (спеціального) добровільного декларування». Застосування поняття «збір» у даному випадку виглядає дискусійним у концептуальному відношенні. Так,

згідно із п. 6.2 ст. 6 ПК «збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій». У даному ж випадку, зокрема, враховуючи те, що платниками збору є фізичні особи, йдеться, по суті, про сплату податку на доходи фізичних осіб за окремими ставками.

2.4. У п. 3 пропонується визначити суб'єктів спеціального декларування.

2.4.1. Певні застереження викликає пропозиція абз. 1 щодо поширення права на декларування без будь-яких застережень на фізичних осіб, які «не є резидентами України, але які були резидентами на момент отримання (набуття) об'єктів декларування чи на момент нарахування (отримання) доходів, за рахунок яких були отримані (набуті) об'єкти декларування», оскільки може призвести до спроб легалізації доходів іноземними громадянами та, відповідно, репутаційних ризиків для України.

2.4.2. Згідно з абз. 4 п. 3, зокрема, «особи, які мають право відповідно до цього підрозділу скористатися правом на одноразове (спеціальне) добровільне декларування та не скористалися таким правом, вважаються такими, що повідомили контролюючий орган про відсутність у власності станом на дату завершення періоду проведення одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичної особи, одержаних (набутих) за рахунок доходів, з яких не сплачено або сплачено не в повному обсязі податки і збори відповідно до податкового законодавства на момент нарахування (отримання) таких доходів або склад та обсяг таких активів перебуває в межах, визначених пунктом 10 цього підрозділу».

По-перше, у супровідних до проекту документах відсутнє належне обґрунтування таких складу та обсягів відповідних активів.

По-друге, зі змісту відповідних приписів п. 10 та у співставленні їх з іншими положеннями проекту неможливо чітко встановити обсяг і склад активів, які вважатимуться легальними у разі невикористання фізичною особою права на подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації. За змістом відповідних приписів складається враження, що у разі невикористання фізичною особою права на подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації нелегальними вважатимуться усі без винятків активи понад встановлені обсяги, що знаходяться на банківських рахунках, причому не лише на рахунках відповідно до п. 9 (у частині грошових коштів), обліковуються у державних реєстрах (у частині нерухомого майна та земельних ділянок) тощо (які, вочевидь, не потребують жодного додаткового, підтвердження), що є неприйнятним.

По-третє, викликає застереження пропонована сума так званих легалізованих активів у разі невикористання фізичною особою права на подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації – *400 000 гривень*. У даному випадку, окрім того, що вказана сума не обґрунтована, у цілому, як вже було зазначено вище, хибним вбачається сам підхід до вирішення цього

питання. Цілком очевидним є те, що обсяг та склад визнаних легальними активів не може бути меншим за сумарний обсяг отриманих особою відповідних активів (з урахуванням придбання/відчуження придбаних на отримані доходи об'єкти нерухомості, земельні ділянки, транспортні засоби тощо), з яких сплачені податки.

По-четверте, з наведеного припису незрозуміло, про які склад та обсяг активів в межах, визначених п. 10, йдеться (наприклад, у частині квартири, загальна площа якої перевищує 120 м<sup>2</sup>, неясно, чи легалізованою вважатиметься лише частина такої квартири в межах 120 м<sup>2</sup>, чи така квартира взагалі не вважатиметься легалізованою, оскільки її загальна площа перевищує встановлений розмір; якщо в особи є кілька квартир площею до 120 м<sup>2</sup> кожна, то яка з них вважатиметься легалізованою тощо; аналогічне зауваження повною мірою стосується й таких активів, як: житлові будинки, об'єкти нежитлової нерухомості, земельні ділянки. При цьому, стосовно земельних ділянок виникає питання, чи йдеться про одну таку ділянку, чи про будь-яку їх кількість, розмір кожної з яких не перевищує норми безоплатної передачі, визначеної ст. 121 Земельного кодексу України. Аналогічне зауваження стосується також транспортних засобів).

2.5. У п. 5 визначається перелік активів, які не можуть бути об'єктами декларування.

2.5.1. Насамперед, виглядає некоректним формулювання «активи фізичної особи, одержані (набуті) декларантом внаслідок вчинення діяння, що містить ознаки *кримінального правопорушення, крім кримінальних правопорушень або інших порушень законодавства*» (абз. 1 пп. «а»). Аналогічне зауваження стосується й абз. 2 пп. «а» щодо «ухиленням від сплати податків, зборів (*обов'язкових платежів*)», оскільки ПК регулює відносини, що виникають у сфері справляння *податків і зборів* (п. 1.1 ст. 1).

2.5.2. Положення абзаців 3, 5, згідно з якими об'єктами декларування є активи, пов'язані з «ухиленням від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «порушеннями у сфері захисту економічної конкуренції в частині порушення, передбаченого пунктом 12 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», не узгоджується зі змістом спеціального декларування (абз. 1 п. 1), яке передбачає декларування виключно активів, «з яких не були сплачені податки і збори відповідно до вимог *законодавства з питань оподаткування та/або міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та/або які не були задекларовані в порушення податкового та валютного законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи*». Аналогічне зауваження актуальне й щодо пп. «б» у частині, що стосується «*іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи*», оновленої ч. 2 ст. 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

2.5.3. У пп. «а» п. 5 зазначено, що об'єктами декларування, зокрема, не можуть бути активи фізичної особи, одержані (набуті) декларантом внаслідок

вчинення діяння, що містить ознаки кримінального правопорушення, крім кримінальних правопорушень або інших порушень законодавства, пов'язаних із: ухиленням від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів); ухиленням від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування; порушеннями у сфері валютного законодавства; порушеннями у сфері захисту економічної конкуренції у частині порушення, передбаченого п. 12 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Проте, наведені вище порушення у сфері валютного законодавства, у сфері захисту економічної конкуренції у частині порушення, передбаченого п. 12 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», не можуть бути розцінені як такі, що належать до категорії «кримінальні правопорушення». А, отже, й визначення того, які саме активи фізичної особи та внаслідок чого не можуть бути визнані об'єктами декларування, мало б бути сформульовано з достатньою чіткістю та зрозумілістю.

Слід також зауважити, що, з огляду на некоректно вжите у пп. «в» п. 5 словосполучення «стосовно якого *відкрито* *судове провадження* у вчиненні будь-якого із кримінальних правопорушень», активи фізичної особи-декларанта, стосовно якого, скажімо, проводиться досудове розслідування (судове провадження як стадія кримінального провадження ще не розпочате) за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 209, 258-5 і 306, ч. ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч. ч. 1 і 2 ст. 368-4, ст. 369 і 369-2 Кримінального кодексу України (далі – КК), можуть бути визнані об'єктами відповідного декларування.

Додаткового обґрунтування потребує й підхід суб'єкта права законодавчої ініціативи щодо обрання з усього масиву різноманітних кримінальних правопорушень лише тих, що передбачені ст.ст. 209, 258-5 і 306, ч. ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч. ч. 1 і 2 ст. 368-4, ст.ст. 369 і 369-2 КК. Зокрема, відкритим залишається питання щодо доцільності визнання об'єктами декларування, наприклад, активів декларанта, стосовно якого розпочато судове провадження у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», ст. 368-5 «Незаконне збагачення» КК, тощо.

2.5.4. Потребує належного обґрунтування пропозиція пп. «б» п. 5 щодо заборони декларування активів, які належать декларанту, «стосовно якого розпочато досудове розслідування або судове провадження щодо такого активу за ознаками кримінальних правопорушень» (у частині ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів). Вказана пропозиція не повною мірою узгоджуватиметься із вказаним принципом рівності платників податків, адже щодо решти суб'єктів, які теж ухилялись від сплати податків, зборів, буде проведена податкова амністія.

2.6. Пункт 6, згідно з яким «декларант, який має намір скористатися одноразовим (спеціальним) добровільним декларуванням ... має право добровільно подати до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, одноразову (спеціальну) добровільну

декларацію в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику», не узгоджується з абз. 2 пп. 6.2 цього ж пункту, за яким «декларант самостійно приймає рішення про подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації *безпосередньо* або *через уповноваженого представника у вигляді знеособленої одноразової (спеціальної) добровільної декларації*».

2.7. За змістом пп. «г» п. 5, абз. 4 пп. 6.1 п. 6 можуть бути об'єктом декларування кошти в національній та іноземній валюті, які *на дату подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації* розміщені на рахунках у банках або внесені до кредитних спілок та інших небанківських фінансових установ. Разом із тим, у проекті не передбачено обов'язку щодо розміщення коштів на відповідних рахунках *впродовж усього строку пропонуваної декларативної кампанії*, що може призвести до неодноразового декларування одних і тих же коштів різними суб'єктами з відповідними наслідками. Крім того, звертаємо увагу на необхідність узгодження відповідних норм із п.п. 8, 9, у яких вже йдеться про розміщення валютних цінностей у банках.

Принагідно також зазначимо, що у проекті відсутній відповідний механізм підтвердження інших активів, для яких не передбачено державної реєстрації на сьогодні. Зокрема, виглядає незрозумілим, яким чином має підтверджуватись наявність віртуальних активів, криптовалют, предметів мистецтва та антикваріату, дорогоцінного каміння, ювелірних виробів тощо.

2.8. Дискусійним є підхід щодо декларування «прав грошової вимоги (у тому числі грошових коштів, позичених декларантом третім особам за договором позики)» (абз. 4 пп. 6.1 п. 6) без будь-яких обмежень. Зокрема, на наш погляд, виглядає проблематичною перевірка таких активів, позичених нерезидентам, зокрема, й тих, що зареєстровані у державах, з якими Україною не укладені міжнародні договори з положеннями про обмін інформацією, державах, компетентні органи яких не забезпечують своєчасний та повний обмін податковою та фінансовою інформацією на запити центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, тощо, що може призвести до ризиків легалізації «брудних коштів».

2.9. Відповідно до абз. 6 пп. 6.1 п. 6 у спеціальній декларації зазначається «самостійно визначена декларантом у національній валюті *база* для нарахування збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування», однак конкретні характеристики, що є базою, не визначені. Зауважимо, що згідно із п. 23.1 ст. 23 ПК «базою оподаткування визнаються конкретні вартісні, фізичні або інші характеристики певного об'єкта оподаткування. База оподаткування – це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання».

2.10. Виглядає незрозумілим, про яку ставку збору йде мова в абз. 7 пп. 6.1 п. 6 (а також доцільність її вміщення у декларації), оскільки п. 8 встановлено декілька ставок відповідного збору.



2.11. Згідно з абз. 4 пп. 6.2 п. 6 «для цілей цього підрозділу уповноваженим представником декларанта визнається нотаріус, який діє від імені декларанта ...».

Слід зауважити, що питання представників платника податків врегульоване у ст. 23 ПК, а тому виникає питання щодо того, чи поширюється вказане положення на нотаріуса у даному випадку.

Зауважимо також, що у тексті не дотримано термінологічної єдності, про що свідчить вживання одночасно понять «уповноважений представник декларанта» та «нотаріус». При цьому, одночасне вживання вказаних понять має місце у межах одного припису (див., наприклад, останній абзац 6.2 п. 6 нового підрозділу 9<sup>4</sup> розділу XX ПК), що може викликати його різнотлумачення у частині ідентифікації відповідного суб'єкта.

З іншого боку, виглядає некоректним використання у Законі України «Про нотаріат» формулювання «уповноважений представник декларанта» (див., наприклад, зміни до ст. 18 вказаного Закону) без зазначення (у будь-який спосіб) його взаємозв'язку з поняттям «нотаріус».

2.12. У п. 8 пропонується оподатковувати доходи за ставками 2,5, 5 та 9%. Звертаємо увагу, що у супровідних до проекту документах відсутнє належне обґрунтування розмірів пропонованих ставок.

2.13. Згідно з пп. 8.1 п. 8 «у цілях одноразового (спеціального) добровільного декларування для застосування передбаченої підпунктом 8.1 цього пункту ставки збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування на дату подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації кошти декларанта в національній та іноземній валюті, банківських металах мають бути розміщені на рахунках у банках України», що кореспондується з визначенням поняття «грошові активи фізичної особи для цілей підрозділу 9-4 «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб» розділу XX «Перехідні положення» цього Кодексу» (новий пп. 14.1.281 п. 14.1 ст. 14 ПК), якими є, серед інших, кошти у національній та іноземній валюті, розміщені на рахунках у банках. У той же час, у пп. 8.2 п. 8 йдеться про те, що «у цілях одноразового (спеціального) добровільного декларування для застосування передбаченої підпунктом 8.2 цього пункту ставки збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування на дату подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації кошти декларанта в іноземній валюті мають бути розміщені на рахунках у банках та/або інших фінансових установах за кордоном на дату декларування».

Останнє, у свою чергу, на наш погляд, не узгоджується з абз. 1 п. 9, у якому встановлюється загальне правило, згідно з яким «для цілей одноразового (спеціального) добровільного декларування декларант має розмістити кошти в національній та іноземній валюті у готівковій формі та/або банківських металах на поточних рахунках зі спеціальним режимом використання (далі – спеціальні рахунки) в банках України до подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації».

2.14. Відповідно до п. 9 декларант має розмістити кошти у національній та іноземній валюті у готівковій формі та/або банківських металах на поточних рахунках зі *спеціальним режимом використання* (далі – спеціальні рахунки) у банках України до подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації. При цьому, чітко не визначено, чи у період між розміщенням коштів на таких рахунках та поданням декларації декларант матиме право розпоряджатись такими коштами.

Це зауваження актуальне й щодо нового п. 12 розділу VII Закону України «Про банки і банківську діяльність», згідно з яким «банк (уповноважений банк України) має право надавати банківські послуги з відкриття та *ведення поточних рахунків* із спеціальним режимом використання для цілей одноразового (спеціального) добровільного декларування ...».

2.15. Проектом пропонується в п. 14 визначити, що до декларанта, який сплатив у повному обсязі суму збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування у встановлених цим підрозділом порядку, строки та розмірі, не можуть: 1) уживатися заходи забезпечення кримінального провадження, застосовуватися запобіжні заходи та вчинятися слідчі (розшукові) дії за кримінальним провадженням у зв'язку з придбанням (формуванням джерел придбання), створенням, одержанням, використанням зазначених в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації активів за будь-який період до 1 січня 2021 року (у межах складу та вартості активів фізичної особи, зазначених в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації як об'єкт і база для нарахування збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування), за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 212, 212-1 КК. Суми, щодо яких сплачено збір з одноразового (спеціального) добровільного декларування, вираховуються з установлених критеріїв для цілей кваліфікації правопорушення як кримінально караного діяння щодо активів фізичної особи, які були відображені (в межах складу та вартості) в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації; 2) розпочинатися провадження у справах про адміністративні правопорушення за порушення податкового та валютного законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також за ст.ст. 155-1, 162, 162-1, 163-1 (щодо самозайнятої особи), 163-2 (щодо самозайнятої особи в частині сплати єдиного податку та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування), 163-4 (щодо самозайнятої особи), 163-15 (щодо самозайнятої особи), 164 (щодо самозайнятої особи), 164-1, 164-2 (щодо фізичної особи – підприємця), 165-1 (щодо самозайнятої особи), 166-6 (щодо самозайнятої особи) Кодексу України про адміністративні правопорушення, якщо такі правопорушення пов'язані з придбанням (формуванням джерел придбання), створенням, одержанням, використанням зазначених в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації об'єктів декларування до 1 січня 2021 року (в межах складу та вартості активів, зазначених в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації як об'єкт і база для нарахування збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування).

Варто зауважити, що окреслені вище питання виходять за межі предмету регулювання ПК, сфера дії якого вичерпно вказана у ст. 1 ПК. У свою чергу, порядок кримінального провадження на території України визначається лише кримінальним процесуальним законодавством України, до якого належить: Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України, інші закони України (наприклад, «Про судоустрій і статус суддів», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» тощо), а також міжнародні договори з питань правової допомоги в кримінальних провадженнях, учасником яких є Україна, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (див. ч. 1 ст. 1 Кримінального процесуального кодексу; далі – КПК). При цьому, юридично некоректно встановлювати заборону на проведення процесуальних дій в межах вже відкритого кримінального провадження. Загалом, виходячи із буквального тлумачення положень поданого проекту, вважаємо, що у даному випадку має йтися про закриття кримінального провадження (див. ст. 284 КПК).

Аналогічне зауваження стосується також встановлення заборони розпочинати провадження у справах про відповідні адміністративні правопорушення та порушення митних правил, оскільки порядок таких проваджень врегульовується у Кодексі України про адміністративні правопорушення та Митному кодексі України.

2.16. У пп. 1 п. 14 визначається, що суми, щодо яких сплачено збір з одноразового (спеціального) добровільного декларування, вираховуються з установлених критеріїв для цілей кваліфікації правопорушення як кримінально караного діяння щодо активів фізичної особи, які були відображені (в межах складу та вартості) в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації. Зі змісту наведеної норми, а також ч. 1 ст. 216-1 КПК (у редакції проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України у зв'язку із внесенням змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету» (реєстр. № 5156 від 25.02.2021; далі – проект реєстр. № 5156)), якою визначаються особливості перевірки обставин вчинення кримінальних правопорушень на предмет зв'язку з об'єктами одноразового (спеціального) добровільного декларування, по суті, вбачається необхідність здійснення дослідчої перевірки. Однак із прийняттям КПК 2012 року законодавцем була скасована така стадія кримінального процесу, як «порушення кримінальної справи» та так звана «дослідча перевірка», яка досить часто передувала винесенню постанови про порушення кримінальної справи (детальніше див. КПК 1960 року). Наразі відповідно до вимог ч. 1 ст. 214 КПК «слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або

після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування».

Отже, після внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань слідчий, прокурор зобов'язаний розпочати досудове розслідування в межах конкретного кримінального провадження. Що ж стосується перевірки конкретних обставин вчинення кримінального правопорушення, то така «перевірка» здійснюється за допомогою необхідних слідчих (розшукових) дій (у тому числі, негласних), а також оперативно-розшукових заходів, які вже врегульовані у КПК та Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Крім того, виходячи із буквального тлумачення п. 14 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК та ст. 216-1 КПК (у редакції проекту реєстр. № 5156), слідчий, прокурор зобов'язаний буде здійснювати перевірку на предмет зв'язку обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, з об'єктами, щодо яких особою було подано спеціальну (одноразову) декларацію, в межах кожного кримінального провадження. Навряд чи таку пропозицію можна визнати доцільною.

2.17. Відповідно до п. 15 спеціальна декларація підлягає перевірці у спеціальному порядку, яка передбачає лише перевірку арифметичних та логічних помилок, реєстрацію правочинів та/або активів у державних реєстрах, умов розміщення валютних цінностей у банківських та/або в інших фінансових установах. Разом із тим, не передбачено перевірку правильності зазначення вартості задекларованих активів, що може призвести до заниження об'єкта оподаткування.

Також виглядає незрозумілим, яким чином здійснюватиметься перевірка реєстрації правочинів та/або активів у державних реєстрах щодо знеособлених декларацій, враховуючи, що вони не містять відомостей, які дозволяють ідентифікувати декларанта.

2.18. Викликає застереження положення абз. 4 пп. 15.2 п. 15, згідно з яким «у разі встановлення центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, *порушення* декларантом встановлених пунктами 8 і 9 цього підрозділу *умов розміщення* валютних цінностей у банківських та/або в інших фінансових установах, *відсутності відповідного документа, що підтверджує право вимоги* (у тому числі відсутності договору позики між декларантом та юридичною особою та/або нотаріального посвідчення договору позики між декларантом та іншою фізичною особою), такі валютні цінності та права вимоги (у тому числі грошові кошти, позичені третім особам), що відображені в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації або знеособленій одноразовій (спеціальній) добровільній декларації, оподатковуються за ставкою 18 відсотків», адже у даному випадку

йдеться про декларування та, відповідно, легалізацію фактично непідтверджених активів.

2.19. Не можна у повній мірі погодитись із приписом п. 17, відповідно до якого «відомості, що містяться у відповідних одноразових (спеціальних) добровільних деклараціях та доданих до них документах, що подані згідно з цим підрозділом, є конфіденційною інформацією та не підлягають розголошенню центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його посадовими особами без письмової згоди декларанта або уповноваженого представника декларанта, *крім випадків, коли це прямо передбачено законами або рішенням суду*». На наш погляд, враховуючи специфіку проведення податкової амністії, виключні підстави розголошення відповідних відомостей доцільно визначити у ПК, а не застосовувати відсильну (бланкетну) норму.

2.20. Звертаємо увагу на те, що у п. 19 вказується про державні гарантії та звільнення від відповідальності, передбачені цим підрозділом, що не поширюються на активи, здобуті внаслідок вчинення кримінальних правопорушень, крім кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 212, 212-1 (щодо сплати податків як фізичною особою чи фізичною особою – підприємцем), 366 (щодо складання, видачі, внесення завідомо неправдивих відомостей, іншого підроблення документів податкової та/або фінансової звітності, митних декларацій, податкових накладних, первинних документів, іншої звітності з податків, зборів, обов'язкових платежів), 367 (якщо злочин пов'язаний з порушенням вимог податкового, митного, валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи) КК.

Водночас звернення до приписів змістовно пов'язаного із поданим проектом проекту реєстр. № 5156 свідчить про те, що питання виключення кримінальної відповідальності за умови подання відповідною особою одноразової (спеціальної) добровільної декларації та сплати узгодженої суми збору (податкових зобов'язань) відповідно до підрозділу 9<sup>4</sup> ПК стосуються виключно діянь, передбачених ст.ст. 212 та 212-1 КК.

Жодних змін до кримінального закону щодо поширення державних гарантій у виді звільнення декларантів від кримінальної відповідальності за ст.ст. 366 (у частині складання, видачі, внесення завідомо неправдивих відомостей, іншого підроблення документів податкової та/або фінансової звітності, митних декларацій, податкових накладних, первинних документів, іншої звітності з податків, зборів, обов'язкових платежів) та 367 (якщо злочин пов'язаний з порушенням вимог податкового, митного, валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи) КК, проектом реєстр. № 5156 не передбачено, що виключає можливість належним чином застосовувати на практиці аналізовану ініціативу.

**3. Щодо змін до Закону України «Про нотаріат» (далі у цьому пункті – Закон).**

3.1. Одним із концептуальних положень проекту, є розширення повноважень нотаріусів. Зазначена пропозиція не може бути підтримана, оскільки, подання декларації полягає у формальній передачі інформації до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, а не у видачі відповідного документа, наданні цьому документу юридичної сили, посвідченні юридичних фактів, правочинів.

Крім того, покладання на нотаріуса таких функцій, як здійснення представництва інтересів декларанта, введення справ, обов'язок сплачувати збір, не у повній мірі враховує специфіку діяльності та правовий статус нотаріуса, а саме: нотаріус є суб'єктом нотаріальних процесуальних правовідносин, здійснює свою діяльність від імені держави, надає кваліфіковані юридичні поради, забезпечує дотримання єдності інтересів громадян та держави тощо. Також, покладення на нотаріусів різного роду додаткових повноважень перешкоджатиме виконанню ними основної функції, передбаченої ст.ст.1,3 Закону, що може негативно позначитися на якості нотаріальних послуг.

3.2. У проекті передбачається, що при перевірці організації нотаріальної діяльності приватного нотаріуса, дотримання ним порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства, організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів *не можуть бути предметом перевірки відомості та документи, які дають змогу ідентифікувати фізичну особу, від імені якої на підставі договору про подання знеособленої одноразової (спеціальної) добровільної декларації уповноваженим представником декларанта було подано до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, знеособлену одноразову (спеціальну) добровільну декларацію* (зміни до ст.ст. 18, 33 Закону). Звертаємо увагу, що у цих положеннях немає необхідності, оскільки подібні відомості є складовою нотаріальної таємниці, передбаченої ст. 8 Закону. Зокрема,

3.3. Згідно з новим пп. «ї» п. 2 ч. 1 ст.12 Закону підставою для анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю є *«неодноразове порушення нотаріусом Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та/або вимог підрозділу 9-4 «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб» розділу XX Податкового кодексу України щодо формування та подання знеособленої одноразової (спеціальної) добровільної декларації»*. Звертаємо увагу, що реалізація цієї підстави залежить від дій відповідного управління юстиції, здійснення перевірок та має відповідний механізм застосування цього інституту (ст. 12 Закону). При цьому, слід врахувати те, що у змінах до ст.ст. 18,33 Закону передбачена заборона перевірки дій нотаріуса, відомостей та документів, на підставі яких він здійснював подання декларації.

#### **4. Зауваження техніко-юридичного характеру та інші зауваження**

4.1. Назва проекту не відповідає його змісту, оскільки у проекті пропонуються зміни не лише до ПК, а й до інших законодавчих актів.

4.2. Юридично некоректним є внесення змін до основного тексту законодавчих актів приписів, які є нормами тимчасової дії, або прив'язані до норм інших законодавчих актів, що є тимчасовими. Такими є зміни до п. 14.1 ст. 14 ПК у частині доповнення понятійного апарату новими термінами «активи фізичної особи для цілей підрозділу 9-4 «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб» розділу XX «Перехідні положення» цього Кодексу» (новий пп. 14.1.280) та «грошові активи фізичної особи для цілей підрозділу 9-4 «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб» розділу XX «Перехідні положення» цього Кодексу» (новий пп. 14.1.281), а також до законів України «Про нотаріат», «Про захист економічної конкуренції», «Про запобігання корупції».

Щодо доповнення ПК термінами, передбаченими новими пп.пп. 14.1.280, 14.1.281 п. 14.1 ст. 14 ПК, окремо зауважимо, що вміщення цих, по суті, узагальнюючих понять виглядає недоцільним, оскільки, по-перше, у п. 4 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК зазначено перелік об'єктів одноразового (спеціального) добровільного декларування, який, до того ж, на відміну від пропонованих визначень, не є вичерпним, по-друге, нові пп.пп. 14.1.280, 14.1.281 п. 14.1 ст. 14 та п. 4 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК містять посилання одне на одного, що може призводити до суперечності між вказаними нормами. Наприклад, виглядає незрозумілим, чи є об'єктом декларування, зокрема, криптовалюти, правова природа яких на сьогодні дискусійною.

4.3. Положення підрозділу 9<sup>4</sup> ПК потребують певного техніко-юридичного доопрацювання, зокрема, з метою послідовного та логічного викладення нормативного матеріалу, усунення логічних неузгодженостей, групування нормативного матеріалу відповідно до предмету регулювання того чи іншого пункту.

4.4. З приводу п. 3 розділу II проекту, яким Кабінету Міністрів України доручається «подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» стосовно встановлення ставок державного мита за нотаріальні дії з отримання спеціального ідентифікатора декларанта та подання від імені фізичної особи - декларанта до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, знеособленої одноразової (спеціальної) добровільної декларації відповідно до підрозділу 9-4 «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб» розділу XX Податкового кодексу України», зауважимо, що відповідно до ч. 8 ст. 90 Регламенту Верховної Ради України «якщо для реалізації положень поданого законопроекту після його прийняття необхідні зміни до інших законів, такі зміни мають викладатися в розділі «Перехідні положення» цього законопроекту або в одночасно внесеному його ініціатором окремому законопроекті».

4.5. Виходячи з вимог ст. 116 Конституції України, згідно з якою Кабінет

Міністрів України розробляє проект закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання, забезпечує проведення податкової політики, щодо внесеного законопроекту доцільно отримати висновок Уряду.

Поданим проектом Закону (реєстр. №5153-1 від 09.03.2021р.) пропонується внести зміни до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів, зокрема:

У проекті шляхом доповнення розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України (далі – ПК) новим підрозділом 9<sup>4</sup> пропонується врегулювати особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб, під яким розуміється «особливий порядок добровільного декларування фізичною особою, визначеною пунктом 3 цього підрозділу, належних їй активів, розміщених на території України та/або за її межами, якщо такі активи фізичної особи були одержані (набуті) такою фізичною особою за рахунок доходів, що підлягали в момент їх нарахування (отримання) оподаткуванню в Україні та з яких не були сплачені податки і збори відповідно до вимог законодавства з питань оподаткування та/або міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та/або які не були задекларовані в порушення податкового та валютного законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, протягом будь-якого з податкових періодів, що мали місце до 1 січня 2021 року». Зокрема, пропонується оподатковувати незадекларовані раніше доходи за ставками 2,5, 3 та 5% в залежності від виду активу та обраного способу виконання податкового обов'язку, а також 18% – у разі встановлення порушення декларантом деяких вимог щодо умов розміщення валютних цінностей у банківських та/або в інших фінансових установах, відсутності відповідного документа, що підтверджує право вимоги (у тому числі, відсутності договору позики між декларантом та юридичною особою та/або нотаріального посвідчення договору позики між декларантом та іншою фізичною особою).

Також у зв'язку із запропонованими змінами до ПК вносяться відповідні зміни до законів України «Про нотаріат», «Про банки і банківську діяльність», «Про захист економічної конкуренції», «Про запобігання корупції».

За змістом пояснювальної записки до проекту його прийняття, зокрема, дозволить «створити стимули для виведення з тіні доходів, прихованих від оподаткування, сприятиме підвищенню ефективності протидії розмиванню податкової бази, залученню в економіку України додаткових ресурсів та її активізації, підвищенню податкової культури громадян».

Проект визначений альтернативним до проекту реєстр. № 5153 від 25.02.2021.



**Головне науково-експертне управління** у своєму експертному висновку, зокрема, зазначило, що не підтримує вирішення порушеного у законопроекті питання у пропонований спосіб.

Проект фактично повністю дублює його положення. Єдиною принциповою відмінністю є те, що збір з одноразового (спеціального) добровільного декларування у внесеному проекті пропонується встановити на рівні 3% щодо валютних цінностей, розміщених на рахунках у банках в Україні, деяких об'єктів декларування, що знаходяться (zareєстровані) в Україні, та 5% – щодо об'єктів декларування, розміщених за кордоном (проти 5 та 9% відповідно у проекті реєстр. № 5153).

Слід зазначити, що зауваження Головного науково-експертного управління до проекту Закону реєстр. № 5153-1 у більшості своїй є тотожні зауваженням, висловленим Головним науково-експертним управлінням до проекту Закону реєстр. №5153.

Поданим проектом Закону **(реєстр. №5153-2 від 09.03.2021р.)** пропонується внести зміни до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів, зокрема:

У проекті шляхом доповнення розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України (далі – ПК) новим підрозділом 9<sup>4</sup> пропонується врегулювати особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб, під яким розуміється «особливий порядок добровільного декларування фізичною особою, визначеною пунктом 2.3 цього підрозділу, належних їй активів, розміщених на території України та/або за її межами, якщо такі активи фізичної особи були одержані (набуті) такою фізичною особою за рахунок доходів, що підлягали в момент їх нарахування (отримання) оподаткуванню в Україні та з яких не були сплачені податки і збори відповідно до вимог законодавства з питань оподаткування та/або міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та/або які не були задекларовані в порушення податкового та валютного законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, протягом будь-якого з податкових періодів, що мали місце до 1 січня 2021 року». Зокрема, пропонується оподатковувати незадекларовані раніше доходи за ставками 2,5, 5% в залежності від виду активу та обраного способу виконання податкового обов'язку, а також 18% – у разі встановлення порушення декларантом деяких вимог щодо умов розміщення валютних цінностей у банківських та/або в інших фінансових установах, відсутності відповідного документа, що підтверджує право вимоги (у тому числі, відсутності договору позики між декларантом та юридичною особою та/або нотаріального посвідчення договору позики між декларантом та іншою фізичною особою).

Також у зв'язку із запропонованими змінами до ПК вносяться відповідні зміни до законів України «Про нотаріат», «Про банки і банківську діяльність», «Про захист економічної конкуренції», «Про запобігання корупції».

За змістом пояснювальної записки до проекту його прийняття, зокрема, дозволить «запуск національної процедури добровільного декларування фізичними особами належних їм активів, з яких не сплачено податки, створення передумов для подальшої імплементації в Україні Плану протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування (Плану ОЕСР BEPS), який був розроблений для боротьби з розмиванням бази оподаткування і переміщенням прибутків за кордон, а також заходів з лібералізації валютного регулювання».

Проект визначений альтернативним до проекту реєстр. № 5153 від 25.02.2021

**Головне науково-експертне управління** у своєму експертному висновку зокрема, зазначило, що не підтримує вирішення порушеного у законопроекті питання у пропонований спосіб.

Проект за своїм змістом фактично повністю дублює його положення, а основними відмінностями є, зокрема:

встановлення єдиної ставки збору – 5% незалежно від місцезнаходження активів (у проекті реєстр. № 5153 – 5 та 9% відповідно для активів, розміщених в Україні та за кордоном);

вимога щодо обов'язкового розміщення для цілей декларування коштів у національній та/або іноземній валюті у готівковій формі та/або банківських металах на поточних рахунках зі спеціальним режимом використання в *Акціонерному товаристві «Державний ощадний банк України»*. При цьому, розміщення таких активів передбачає лише ідентифікацію особи декларанта;

визначення обсягу активів у разі невикористання фізичною особою права на подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації такими, з яких повністю сплачено податки і збори відповідно до податкового законодавства, на рівні 1 млн. грн. (у проекті реєстр. № 5153 – 400 тис. грн.).

Слід зазначити, що зауваження Головного науково-експертного управління до проекту Закону реєстр. № 5153-2 у більшості своїй є тотожні зауваженням, висловленим Головним науково-експертним управлінням до проекту Закону реєстр. №5153.

Поданим проектом Закону (реєстр. № реєстр. №5153-3 від 09.03.2021р.) пропонується внести зміни до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів, зокрема:

У проекті шляхом доповнення розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України (далі – ПК) новим підрозділом 9<sup>4</sup> (далі – підрозділ 9<sup>4</sup> ПК) пропонується врегулювати особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб, під яким розуміється «особливий порядок добровільного декларування

фізичною особою, визначеною пунктом 3 цього підрозділу, належних їй активів, розміщених на території України та/або за її межами, якщо такі активи фізичної особи були одержані (набуті) такою фізичною особою за рахунок доходів, що підлягали в момент їх нарахування (отримання) оподаткуванню в Україні та з яких не були сплачені податки і збори відповідно до вимог законодавства з питань оподаткування та/або міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та/або які не були задекларовані в порушення податкового та валютного законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, протягом будь-якого з податкових періодів, що мали місце до 1 січня 2020 року». Зокрема, пропонується оподатковувати незадекларовані раніше доходи за ставками 2,5; 3; 5; 6; 9 та 11,5% в залежності від виду активу та обраного способу виконання податкового обов'язку, а також 18% – у разі встановлення порушення декларантом деяких вимог щодо умов розміщення валютних цінностей у банківських та/або в інших фінансових установах, відсутності відповідного документа, що підтверджує право вимоги (у тому числі, відсутності договору позики між декларантом та юридичною особою та/або нотаріального посвідчення договору позики між декларантом та іншою фізичною особою).

Також у зв'язку із запропонованими змінами до ПК вносяться відповідні зміни до законів України «Про нотаріат», «Про банки і банківську діяльність», «Про захист економічної конкуренції», «Про запобігання корупції».

За змістом пояснювальної записки до проекту його прийняття, зокрема, дозволить «створити стимули для виведення з тіні доходів, прихованих від оподаткування, сприятиме підвищенню ефективності протидії розмиванню податкової бази, залученню в економіку України додаткових ресурсів та її активізації, підвищенню податкової культури громадян».

**Головне науково-експертне управління** у своєму експертному висновку, зокрема, зауважило наступне:

Головною його відмінністю від основного проекту, а також інших альтернативних до останнього проектів (проекти реєстр. № 5153-1, реєстр. № 5153-2) є те, що у внесеному проекті пропонується виключно податкова амністія/амністія капіталів та не передбачається проведення так званого «нульового декларування». Відтак, можна говорити про те, що нормативні положення проекту у цілому не суперечать змісту поняття «одноразове (спеціальне) добровільне декларування» (п. 1 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК), що є притаманним проектам реєстр. № 5153, реєстр. № 5153-1, реєстр. № 5153-2, у зв'язку із чим проект, що розглядається, виглядає найбільш вдалим серед них у концептуальному відношенні.

Проект, таким чином, певною мірою усуває притаманні вище зазначеним проектам ризики для сумлінних платників податків у частині кваліфікації легально набутих ними, а, отже, оподаткованих у попередні періоди, активів як таких, що набуті з порушенням податкового та іншого законодавства (це стосується як готівкових коштів, які проектами реєстр.

№ 5153, реєстр. № 5153-1, реєстр. № 5153-2 чомусь усі, апріорі, вважаються такими, що набуті з порушенням законодавства і з них не сплачені податки, не дивлячись на те, що в Україні не існує заборони щодо зберігання коштів у готівковій формі, так і будь-яких інших активів, набутих у власність зі сплатою необхідних податків, зборів, обов'язкових платежів та офіційно зареєстрованих і з яких, до речі, сплачуються поточні майнові податки), а також повторного оподаткування активів, які набуті за рахунок доходів, з яких вже сплачені податки, збори, інші обов'язкові платежі, або ж, власне, є такими доходами.

У той же час, не можна констатувати про повну відсутність таких ризиків, зважаючи, зокрема, на наявність у проекті приписів на кшталт – «об'єктами одноразового (спеціального) добровільного декларування (далі – об'єкти декларування) можуть бути визначені підпунктами 14.1.280 і 14.1.281 пункту 14.1 статті 14 цього Кодексу активи фізичної особи, що належать декларанту на праві власності (на праві спільної часткової або на праві спільної сумісної власності) і знаходяться (зареєстровані, перебувають в обігу, є на обліку тощо) на території України або за її межами станом на дату подання одноразової (спеціальної) добровільної декларації ...» (абз. 1 п. 4 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК).

Наведений припис, по-перше, передбачає декларування активів (зокрема, нерухомого та рухомого майна), що є зареєстрованими і, як черговий крок, – оподаткування таких активів одноразовим збором. По-друге, у такому разі наведений припис не кореспондується з абз. 1 п. 1 підрозділу 9<sup>4</sup> ПК, за яким «одноразове (спеціальне) добровільне декларування – особливий порядок добровільного декларування фізичною особою, визначеною пунктом 3 цього підрозділу, належних їй активів, розміщених на території України та/або за її межами, якщо такі активи фізичної особи були одержані (набуті) такою фізичною особою за рахунок доходів, що підлягали в момент їх нарахування (отримання) оподаткуванню в Україні та з яких не були сплачені податки і збори відповідно до вимог законодавства з питань оподаткування та/або міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та/або які не були задекларовані в порушення податкового та валютного законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, протягом будь-якого з податкових періодів, що мали місце до 1 січня 2020 року».

Крім того, окремого обґрунтування потребують пропонувані у пп.пп. 8.1, 8.2 п. 8 підвищені ставки збору, які, як альтернативу, платник податків може обрати у випадку «сплати податкового зобов'язання трьома рівними частинами щорічно», тобто, у випадку розстрочення сплати збору. Зауважимо, що відповідно до п. 100.1 ст. 100 ПК «розстроченням, відстроченням грошових зобов'язань або податкового боргу є перенесення строків сплати платником податків його грошових зобов'язань або податкового боргу під проценти, розмір яких дорівнює розміру 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України, діючої на день прийняття контролюючим органом рішення про розстрочення, відстрочення

грошових зобов'язань або податкового боргу». Також за змістом формулювання «трьома рівними частинами щорічно» є незрозумілим строк розстрочки, що не відповідає принципу правової визначеності.

Також зазначено, що реалізація пропозицій пп. 1 п. 14, п. 19 проекту має супроводжуватися внесенням відповідних змін до КК, як це, зокрема, має місце в основному проекті реєстр. № 5153, з яким одночасно подається проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України у зв'язку із внесенням змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету» (реєстр. № 5156 від 25.02.2021).

Потребує додаткового пояснення п. 1 розділу II проекту, згідно з яким «цей Закон набирає чинності через 1 рік з дня набрання чинності пунктом 5 розділу VI «Прикінцеві положення» Закону України «Про Бюро економічної безпеки України»». Враховуючи те, що вказаний Закон на момент підготовки висновку лише направлений на підпис Президенту України, є некоректним вміщення у проекті відсильних норм до нечинного законодавчого акту.

З огляду на вищезазначене та керуючись положеннями статті 108 Закону України «Про регламент Верховної Ради України», **Комітет вирішив:**

**1. рекомендувати Верховній Раді України:**

за наслідками розгляду законопроекту в першому читанні, відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Закону України «Про регламент Верховної Ради України», проект Закону "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету", внесений Президентом України (реєстр. №5351 від 25.02.2021р.), **прийняти за основу.**

**2. Співдоповідачем від Комітету визначити Голову Комітету - народного депутата України Д.О. Гетманцева.**

**Голова Комітету**

**Д.О. Гетманцев**

Левченко В.В.  
т.255-27-35



СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ГЕТМАНЦЕВ ДАНИЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ  
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA1040000006743D0087F6A301  
Дійсний до: 17.07.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України  
№ 04-32/03-2021/101615 від 22.03.2021



444710